

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 689/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených JUDr. Jozefom Polákom, advokátom, Aleja slobody 50, Dolný Kubín, proti uzneseniu Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 8C/190/2011 zo 16. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. júla 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy uznesením Okresného súdu Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8C/190/2011 zo 16. mája 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľky žiadajú, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadajú o priznanie náhrady trov konania.

2. Ústavná sťažnosť bola pomocou technických a programových prostriedkov schválených plénom ústavného súdu [§ 46 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi, sudcovi I. senátu ústavného súdu, ktorý bol vylúčený z konania a rozhodovania v tejto veci uznesením sp. zn. II. ÚS 561/2023 z 28. novembra 2023. Podľa čl. III ods. 1 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 vylúčeného člena prvého senátu zastupuje člen štvrtého senátu, podľa čl. III ods. 1 písm. d) neprítomného vekom mladšieho člena senátu alebo z rozhodovania vylúčeného vekom mladšieho člena senátu zastupuje vekom mladší

člen senátu určený podľa písmena c). V tejto veci je týmto sudcom člen štvrtého senátu Ladislav Duditš.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 8C/190/2011 zo 16. októbra 2017 v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6Co/106/2018 z 29. mája 2019 bol sťažovateľkám vystupujúcim v procesnom postavení žalobkýň priznaný nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v plnom rozsahu. Uvedené rozhodnutia nadobudli právoplatnosť 10. septembra 2019.

4. Okresný súd uznesením č. k. 8C/190/2011-901 zo 14. júla 2022 uložil žalovanej v 1. rade povinnosť uhradiť žalobkyni v 1. rade (t. j. sťažovateľke [REDAKOVANÉ]) trovy konania vo výške 731,31 eur a žalobkyni v 2. rade (t. j. sťažovateľke [REDAKOVANÉ]) trovy konania vo výške 5 275,89 eur. Žalovanému v 2. rade uložil povinnosť uhradiť žalobkyni v 1. rade trovy konania vo výške 542,52 eur a žalobkyni v 2. rade trovy konania vo výške 3 913,96 eur. Na základe sťažnosti žalovaných okresný súd uznesením č. k. 8C/190/2011-977 z 30. októbra 2022 uznesenie zo 14. júla 2022 zrušil a vec vrátil vyššiemu súdnemu úradníkovi na ďalšie konanie.

5. Následne okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 8C/190/2011-980 z 30. januára 2023 uložil žalovanej v 1. rade povinnosť nahradiť žalobkyni v 1. rade na účet jej právneho zástupcu trovy konania vo výške 644,87 eur a žalobkyni v 2. rade trovy konania vo výške 4 595,35 eur. Žalovanému v 2. rade uložil povinnosť nahradiť žalobkyni v 1. rade trovy konania vo výške 478,40 eur a žalobkyni v 2. rade trovy konania vo výške 3 409,10 eur.

6. Proti uzneseniu z 30. januára 2023 podali žalobkyne (sťažovateľky) sťažnosť, ktorú okresný súd napadnutým uznesením zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

7. Sťažovateľky sa nestotožňujú s obsahom uznesenia z 30. januára 2023 ani s obsahom napadnutého uznesenia, okresný súd pochybil pri nepriznaní nároku na náhradu trov právneho zastúpenia za úkony, ktoré boli realizované právnym zástupcom žalobkýň inak ako na výzvu súdu.

8. Sťažovateľky sú presvedčené, že okresný súd z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľne a neprípustne aplikoval § 251 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) prijatím právneho záveru o neúčelnosti úkonov právnej služby, ktoré im preukázateľne vznikli v rámci odvolacieho konania.

9. Vyšší súdny úradník dospel k nesprávnemu právnemu záveru napriek nespornej skutočnosti, že vyjadrenia sťažovateľiek k vyjadreniu žalovaných z 19. júla 2018 a 22. augusta 2018 boli uskutočnené a nachádzajú sa v súdnom spise. Tieto podania boli vyvolané opakovanými vyjadreniami zo strany žalovaných, v ktorých uvádzali novú právnú argumentáciu, ku ktorej sa sťažovateľky mali právo vyjadriť, čo aj urobili, a taký úkon právnej služby nemožno považovať za neúčelný.

10. Je nesporné, že podania boli vykonané v rámci odvolacieho konania, t. j. od podania odvolania do právoplatného rozhodnutia o ňom, a zároveň boli vykonané odôvodnene v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva sťažovateľiek. Podľa sťažovateľiek krajský súd na predmetné vyjadrenia prihliadal, keďže na nich odkazuje v bodoch 33, 34, 36, 37 a 40 rozsudku z 29. mája 2019. Sťažovateľky sú toho názoru, že uvedenými podaniami neopakovali právnú

argumentáciu uvedenú v základnom konaní, ale reagovali na podania žalovaných v rámci odvolacieho konania a dokonca podávali nové procesné návrhy vo vzťahu k vedeniu konania.

11. Podľa sťažovateľiek úkon nemožno považovať za neúčelný len preto, že nebol uskutočnený na výzvu súdu, o to viac, ak okresný súd zasielal podania žalovaných na vedomie sťažovateľkám v zmysle § 374 ods. 3 CSP. Zachovanie práva na spravodlivý proces v sebe zahŕňa aj princíp kontradiktórnosti a možnosť strany sporu vyjadriť sa ku každému podaniu protistrany. Je v rozpore s právami sťažovateľiek znášať náklady odvolacieho konania, ktoré nevyvolali, pričom v odvolacom konaní boli v celom rozsahu úspešné. Vydaním napadnutého uznesenia tak došlo k znehodnoteniu ich procesného úspechu v odvolacom konaní. Uvedené platí o to viac, že žalovaní boli v konaní zastúpení právnym zástupcom, ktorý ich mal o možnom riziku znášania trov konania poučiť.

12. Sťažovateľky sú toho názoru, že okresný súd nesprávne a bez existencie zákonných predpokladov arbitrárne aplikoval § 251 CSP. Nesprávnou aplikáciou uvedeného ustanovenia tak došlo k zníženiu majetku sťažovateľiek bez možnosti kompenzácie. Napadnuté uznesenie je rovnako v rozpore ustálenou rozhodovacou praxou okresného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu o nároku odvolacieho konania, v rozpore s rozhodovacou praxou príslušného senátu a rozhodovacou praxou ústavného súdu.

13. V odôvodnení napadnutého uznesenia chýba logické zdôvodnenie, k akým skutkovým zisteniam okresný súd dospel, ktorú právnu normu a z akých dôvodov aplikoval, ako ju interpretoval, a to najmä pri otázke o údajnej neúčelnosti vynaloženia trov. Právne závery uvedené v napadnutom uznesení sú v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy náhrady trov konania, a preto ich možno považovať za odporujúce čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na to možno tieto skutkové a právne závery označiť ako nepreskúmateľné, svojvoľné a vybočujúce z rámca uvedených ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) napadnutým uznesením okresného súdu o zamietnutí sťažnosti proti uzneseniu z 30. januára 2023. K porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru malo dôjsť tým, že okresný súd v uznesení z 30. januára 2023 nepriznal sťažovateľkám právo na náhradu trov konania za úkony, ktoré neboli vykonané na výzvu súdu a ktoré okresný súd vyhodnotil ako neúčelné. Sťažnostná argumentácia proti napadnutému uzneseniu je v podstatnom založená na tvrdeniach, že okresný súd svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil, vec nesprávne právne posúdil, rozhodol arbitrárne a nesprávne aplikoval § 251 CSP, čo má popierať účel a pravidlá ústavne konformného výkladu daného ustanovenia.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

15. Ústavný súd pri posudzovaní ústavných sťažností týkajúcich sa rozhodnutí o trovách konania zastáva stabilne názor, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi prislúcha zásadne týmto súdom. Ústavný súd preto také rozhodnutia preskúmava iba celkom výnimočne.

Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 569/2017). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

16. Na druhej strane však ústavný súd pripomína, že rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

17. Ústavný súd však nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha všeobecne posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému všeobecný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté uznesenie okresného súdu spĺňa požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

18. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie v kontexte námietok uvedených v ústavnej sťažnosti, ako aj obsah uznesenia z 30. januára 2023, ktorým okresný súd nepriznal odmenu za sporné úkony právnej služby, proti čomu smerovala sťažnosť sťažovateľiek, o ktorej okresný súd rozhodoval napadnutým uznesením. Okresný súd zaujal stanovisko k sťažnostným námietkam v bodoch 17 až 21 napadnutého uznesenia. Po charakteristike účelnosti vynaložených trov konania, ktorú podporil aj odkazom na rozhodnutia ústavného súdu, okresný súd v podstatnom uviedol, že sporné podania neboli vykonané na výzvu súdu, keďže podania žalovaných boli zaslané právnomu zástupcovi žalobkýň len na vedomie, a navyše v nich právny zástupca žalobkýň neuviedol žiadne nové skutočnosti. V tejto súvislosti okresný súd poukázal aj na právny názor krajského súdu uvedený v bode 36 rozsudku krajského súdu, podľa ktorého „žalobkyne zopakovali svoju argumentáciu prezentovanú v predchádzajúcich podaniach“. Okresný súd tak vyvrátil argumentáciu sťažovateľiek, že krajský súd prihliadol v odôvodnení svojho rozsudku na obsah uvedených podaní. Okresný súd zároveň uviedol, že ak sa právny zástupca žalobkýň v podaniach vyjadroval k právnej stránke veci, právna kvalifikácia je zásadne vecou súdu v zmysle zásady *iura novit curia*.

19. Právne závery okresného súdu vychádzali aj z rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4Cdo/128/2011 z 28. mája 2012, kde najvyšší súd

uviedol, že za účelné nemusia byť považované trovy právneho zastúpenia za vyjadrenie k dovolaniu, ak v porovnaní s vyjadreniami v základnom konaní neobsahujú nové skutočnosti (bod 20 napadnutého uznesenia).

20. Ústavnému súdu po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia nezostalo než len konštatovať, že okresný súd rešpektoval kogentnú právnu normu, preto sa nemohol dopustiť ústavou zakázanej svojvôle, a tým ani porušenia ústavou zaručených práv, ktoré sťažovateľky označili v ústavnej sťažnosti. Okresný súd vychádzal z obsahu predmetných podaní a ústavne akceptovateľne aplikoval § 251 CSP, pričom ústavný súd, keďže nie je ďalšou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva, riadiac sa zásadou minimalizácie zásahov do štátnej moci, nie je oprávnený tento záver okresného súdu spochybňovať.

21. Ústavný súd považoval v danej veci za relevantnú aj okolnosť, že jediným predmetom napadnutého uznesenia bola výlučne otázka výšky trov konania – t. j. išlo o otázku akcesorickú, ktorá priamo nesúvisela s konaním vo veci samej. Skutočnosť, že sťažovateľky sa s názorom okresného súdu nestotožňujú, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia.

22. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol danú časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

23. Sťažovateľky porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy odvíjajú od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľkami označeného základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľiek obsiahnutých v petite ich ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu